

Piši kao što misliš,
Govori kao što osećaš!

BILTEN STANAR

ISSN 2406-1530

NOVINE INICIJATIVE ZA LOKALNU SAMOPRAVU | BROJ 9 | JESEN 2020. | BESPLATAN PRIMERAK

Ubijanje Fruške gore

Znamo li šta se dešava na Fruškoj gori? Godinama ako ne i decenijama traje neplansko, ali zbog toga ništa manje sistematsko, uništavanje biljnog i životinjskog sveta na području Nacionalnog parka Fruška gora

Dimitrije Kaorin

Javno preduzeće JP NPFPG osnovano sa glavnim ciljem „očuvanja biodiverziteta“ (raznovernosti živog sveta) ponaša se i deluje kao obično šumarsko preduzeće i gazdinstvo kome je jedina svrha komercijalna seča i koje na drvo gleda samo kao na sirovinu i robu, a na prateći životinjski svet koji obično ide uz to drvo – kao na prepreku koju valja ukloniti ne bi li se što jeftinije i jednostavnije došlo do onoga što je u celoj priči za ovo, tzv. javno, preduzeće jedino bitno: trupca drveta. Da je vrag odneo šalu u poslednje vreme možemo da vidimo na osnovu ekskluzivnih snimaka (dronovima, ali i prilikom ne baš bezopasnih izlazaka na teren) koje su napravili aktivisti. Na njima se tek vide razmere katastrofe koja nam se dešava pod nosom.

Želimo li da znamo šta se dešava na Fruškoj gori?

Da nije aktivista, a na prvom mestu onih okupljenih u Pokretu „Odbranimo šume Fruške gore“, na čelu sa Draganom Arsić, teško da bismo znali i ovoliko koliko znamo o razmerama štete koju ovo javno preduzeće (uz podršku ostalih gradskih, pokrajinskih i republičkih institucija, ali i vlasnika privatnih i restitucijom vraćenih parcela) čini već godinama, a što je samo kulminiralo štetnim i pogubnim izvođenjem radova na prosecanju novih puteva, betoniranju istih i prekomernoj seči. Seče se, naravno, bez adekvatnog i srazmernog pošumljavanja, a sve zakonom propisane procedure se ili zaobilaze ili otvoreno ne poštuju, tako da nam danas preta da i ovo malo površina pod šumom pretvori u od drveća oslobođene površine koje će kasnijim

Izvor: Pokret OSFG

igramama i prenamenama postati sasvim legitimna gradilišta za buduće hacijende svih moćnika kadrih da novcem isposlušaju dozvole i da u srcu nacionalnog parka sazidaju zamke u koje će moći da se povuku ne bi li tiho kontemplirali o budućim „poslovnim poduhvatima“. Danas je tako, juče je bilo slično, a sve ide ka tome da to sutra bude potpuno normalno, jer normalizacija možda počinje jezičkim uvođenjem u normu onog što je ranije bilo nezamislivo, ali se nastavlja i podstiče sleganjem ramenima i izbegavanjem odgovornosti onih kojih bi sve ovo trebalo da se tiče.

Imamo li pravo da ne znamo šta se dešava na Fruškoj gori?

Skloni smo kukanju i naricanju kada sve prođe i kada se više ništa ne može da se uradi. Često se pozivamo na onu „postbitkovnu“ mudrost i na iskaze tipa „svi su isti, pa što da se izlažem“, a kada se zatvorimo u svoja četiri zida – nikog hrabrije. Ukućani su dobro svesni ove naše (uglavnom mužačke) hrabrosti, a njenih su posledica prepune crne hronike. A ukoliko se, ipak, neko drzne da pomisli, kaže i uradi nešto drugačije odmah ga se proglašava za „stranog plaćenika“, „izdajnika“ ili se za njega

Mi danas nemamo pravo da od jednog reda drveća koje još uvek možda možemo da vidimo sa prozora naših solitera ne vidimo – da šume više nema

već nađe neka prikladna etiketa kojima obiluje žargon „patriota“. Ono što se najbolje prima na površinu svesti svakog od nas je ako se za njega kaže da je „nečiji“. Ovo njega ima posebnu težinu ako znamo da je on neka - ona. U ovom slučaju reč je o Dragani i njenom pokretu koji su u poslednje vreme postali legitimnom metodom prodržavnih elektronskih (a onda i ostalih) medija prepoznatljivih po tome što se iz mraka bezimpresumske anonimnosti izdvajaju svojom tupoumnosću i jezikom prokazivanja i osude tako omiljenim kod svih štitičnika vlasti. Pokret Odbranimo šume Fruške gore osvetlao je obraz novosadskog aktivizma time što je u javnost izašao sa listom prigovora i zahteva

za inspeksijskim nadzorom protiv nadležnih opštinskih, pokrajinskih i republičkih službi. Pokrenuli su i inicijativu za sakupljanje potpisa, u kojoj se nalazi osnovni zahtev za uvođenjem moratorijuma na seču šuma, i predali su je nadležnom republičkom ministarstvu a svojim imenima su stali iza te inicijative i zbog toga trpe uvrede, progon i razne druge oblike nasilja na koje svi mi ostali kao da sve više pristajemo u ovom gradu i u ovoj zemlji. Zbog toga je pravo pitanje: ko smo onda mi da ne reagujemo na sve otvorenije nasrtaje na ono što zovemo našom sredinom i našim okruženjem? Ko smo to mi da smemo okrenuti glavu od onih koje tuku i ponižavaju zato što su ustali u ime svih nas?

Mi danas nemamo pravo da od jednog reda drveća koje još uvek možda možemo da vidimo sa prozora naših solitera ne vidimo – da šume više nema. Nemamo pravo da uzimamo reč kao poslovični zec iz vica – tek kada dođemo kući. Nemamo pravo da se samo pravimo živima dok spavamo dubokim snom, zapravo – dok smo u košmaru iz koga će nas u još košmarniju zbilju probuditi zvuk motorne testere i rolanje kamionâ-mešalica. Zato se probudimo dok još nije kasno, jer na snove imaju pravo samo oni koji žive svaki dan.

Novo nasilje

Postalo je skoro nemoguće napisati tekst o nasilju u Novom Sadu. Od kog god konkretnog događaja da se krene, već sutradan se desi neki „svežiji“ i noviji slučaj. Još se nismo ni oporavili od vesti o premlaćivanju aktiviste Milana Vujića, a već smo imali prilike da gledamo snimke od kojih nam se krv u žilama ledila – one sa mlaćenjem onesvešćenog mladića, a potom i lomljenjem njegovih ruku dok ovaj obeznanjen leži u lokvi sopstvene krvi. Pitali smo se i u ranijim tekstovima, pa evo ponavljamo to i ovog puta: čega je to, zapravo, grad Novi Sad postao prestonica? Kulture svakako nije, iako bi se i ovaj problematični sociologem dao razvući toliko da, pod krinkom kulture kao načina života, pokrije i „malo staromodnog nasilja.“

Čuli smo, na protestu „STOP NASILJU“ sredinom avgusta, a sve sećajući se i prošlogodišnjih (zbog pre-

mlačivanje trojice mladića – dvojice iz ZA KnG i jednog iz protesta 1od5 miliona), kao i onih posle obaranja autističnog mladića sa bicikla – da tako nešto više „ne sme da se ponovi“. Međutim, to se ponavlja. I to sve češće i brutalnije, kako možemo da vidimo. O kakvom „nikada“ mi to govorimo? Ne ponavljamo li tako jednu već sasušenu mantru koja nam se povlači još od poratnih dana „istine i pomirenja“, kada su i sami organizatori koljačkih igara iz devedesetih bili spremni to „nikad više“ prišiti na svoje zastave? Šta, stvarno, znači to „nikada“?

Zači s onu stranu fraze znači zapitati se, ako ne o uslovima nasilja, onda bar o onome što je zajedničko za ovde p obrojane slučajeve istog. Šta je zajedničko za politički motivisano premlaćivanje aktivista, brutalnu policijsku primenu sile i snimke odvratnog izivljavanja u obračunu

Izvor: YouTube

lica koja sa politikom i organima reda (naizgled) nemaju nikakve veze? Prekomernost, to svakako. Ali ima i jedna dodatna komponenta koja nam može više reći i o samim uslovima svakog nasilja. Radi se o nekažnjivosti i neuhvatljivosti, pa čak i ležernosti počinioaca za koje stičemo utisak kao da su zaštiće-

ni zakonom i/ili položajem i pored snimaka prebijanja. To govori nešto i o tome na koji način se podiže prag tolerancije na nepravdu u našem gradu i zemlji. Nečinjenje od strane za to nadležnih i plaćenih institucija ohrabruje sve agente nasilja i obeshrabruje građane da protiv nasilja govore, a onda da se protiv njega i

pobune. Reakcije ili izostaju ili su prepune relativizacija u kojima se, istoriografski, nabrajaju svi slučajevi za vreme nekih „prethodnih vlasti“ i tako se gubi dragoceno vreme da se po pitanju ovih, posle kojih se još ni krv na ulicama nije osušila, ne uradi ništa. U uslovima koje smo zatekli, a koje negujemo svojim epskim nečinjenjem, nabildani organizmi kakve vidimo na snimcima kačenim po mrežama razmnožavaju se do kraja vremena koje za nas polako ističe. To se dešava u svim onim sredinama u kojima ne postoji „predator nad predatorima“ pa se oni na vrhu lanca ishrane nekontrolisano namnože. A o tom predatoru koji bi pod kontrolu stavio one ispod njega nećemo čitati u lekcijama iz biologije. O njemu se pokoja mudra može naći samo u nekim drugim knjigama, pod određenim „zakon“. No, da bi se jedna knjiga otvorila, potrebna je policijska odluka da pokrene ruku koja će to učiniti.

Uredništvo biltena

Novi Stanar za novo vreme

To što upravo držite u rukama novi je format biltena *Stanar* koji izdajemo od 2014. godine i čijih je prvih 8 brojeva do sada izlazilo dinamikom od otprilike po jedan broj godišnje. *Stanar* smo od početka zamišljali kao novine koje ljudi pišu za druge ljude i u koje se ljudi (komšije i prijatelji) pozivaju da i sami nešto napišu ili saopšte. Menjajući intenzitete i fokuse interesovanja, menjali smo i ono što smo u njemu objavljivali i vremenom smo oko ovog glasila okupili mnogo saradnika sa kojima i danas radimo i sa kojima ćemo proći i kroz ovu najnoviju transformaciju.

Otvoranje prema novim temama, ali i novim načinima obrade starijih problema dovelo nas je i do toga da temeljno pre-mislamo koncept biltena kakvog smo znali do sada. Potreba za preobražajem nametnula se ne kao želja za pukom promenom, već kao neminovnost s obzirom na to da dinamika od jednog broja godišnje nije nudila ništa više od letimičnog i dosta specifikovano aktuelnog izbora tema kojima smo se bavili tokom te godine, što nas je kao pisce priloga u dobroj meri frustriralo, a kao kao političke aktiviste i nagonilo da sebi stalno postavljamo isto pitanje: zbog čega je ovo o čemu pišem(o) bitno za nekoga ko se ne bavi ovim čime se mi bavimo? Pored opšteg stava da bi teme na kojima smo zajedno sa našim saradnicima a ponekada i komšijama radili u proteklih više od šest godina trebalo da se tiču i šireg kruga ljudi, stalno je bio prisutan utisak da je način na koji smo o njima pisali poprilično hermetičan i *novinarski* neaktuelan za one do kojih naš list može da dođe i do kojih dolazi. Ipak, bez namere da povlađujemo ukusima „širokih masa“ među kojima je zaista vrlo malo onih koji žele da pročitaju nešto što već ne znaju ili im već sa nekog od „važnih“ mesta nije servirano kao njihovo sopstveno mišljenje, a i bez namere da ikoga štedimo složenosti koja je neminovna za određene teme – posebno one koje same po sebi to i jesu, dakle složene – korak dalje smo zamislili kao osvajanje onih formata i načina obrada tema koje smo do sada koristili u manjoj meri ili ih nismo koristili uopšte.

Promene formata ne bi bilo bez promene dinamike koja uz to ide u nekoj vrsti „konceptualne *binarke*“: da bismo o nečemu pisali, a da to neko poželi pročitati, nužno je da se odgovori i na zahtev za aktuelnošću teme. Zbog toga se mora pisati češće i brže nego što je to do sada bio slučaj, a to dalje znači samo jedno: umesto jednog broja godišnje za ovaj prvi ciklus krećemo sa objavama koje će biti „podebljane“ na po bar jedan broj u tri meseca, a u dogledno vreme nadamo se i mesečniku. Promena dinamike, dakle, suštinsko je a ne tehničko pitanje, jer promena u načinu obrade neke teme diktira i vreme njenog objavljivanja.

Izmene u formatu i dinamici, opet, ne znače da ćemo se truditi da napravimo novine na kakve se misli kada se gledaju dnevne novine. Nije nam namera da nudimo „šarene strane“, servisne informacije sa brojevima telefona dežurnih službi ili nešto tome slično. Bilten *Stanar* i dalje će biti glasilo onih kojima je prioritet aktivnost kojom se bave, a sadržaji koji će se u njima naći, kao i njihova obrada, računaju na aktivnog čitaoca koji i sam uočava stvarnost oko sebe i misli politički, kao zrelo i na odluku spremno biće. Na čoveka kao *biće* politike, a ne samo političku *životinju*.

Zbog toga ovaj pokušaj promene biltena želimo da mislimo kao napor da ga dodatno otvorimo i da njime isprovociramo aktivan odnos naših čitalaca sa kojima želimo dvosmeran odnos. Voleli bismo kada bi čitalac dok čita ono što u *Stanaru* piše poželeo da je to i sam napisao. A onda da tako nešto i uradi.

Uredništvo biltena *Stanar*

Konformizam struke i strah građana

Pokret OFŠG više od godinu dana intenzivno se bavi aktivističkim radom u oblastima koje su u vezi sa temama prekomernih seča šuma Fruške gore, nesavesnog rada upravljača JP Nacionalni park „Fruška gora“, zakonskom regulativom koja se odnosi na zaštićena područja prirode i istraživačkim radom na terenu u Fruškogorskim šumama

Dragana Arsić

Za nas građanski aktivizam predstavlja delatnosti koje su povezane sa dosta izazova, jer predstavlja najviši nivo organizovanog društveno-angažovanog stava i delovanja pojedinaca i organizacija, a naročito u poludemokratskim društvima kao što je naše. Najveći izazovi su svakako ljudski resursi i to izraženi u deficitu ekološko-biološke, pravne i urbanističke struke koja bi bila spremna da se aktivno uključi ne samo konsultativno, već sa javnom podrškom i konkretnim doprinosom u dijalogu i konfrontacijama sa institucijama i donosiocima odluka.

Posebno veliki problem predstavljaju veoma izraženi konformizam struke i strah kod građana pa je upravo taj par onih što naglašavamo i ističemo kao glavne prepreke za jačanje i širenje svakog aktivizma, pa i onog ekološkog. Klasičan način na koji mediji pokrivaju ove teme, takođe je nezadovoljavajući, s obzirom da se ekološke teme pokrivaju sporadično i senzacionalistički i to uglavnom onda kada se neka katastrofa već desi. Kritičko i istraživačko novinarstvo ovih tema kao da su isključeni i pritiska od strane medija na odgovorne i nadležne institucije i pojedince gotovo da i nema. Zbog toga smo sami rešili da se dodatno angažujemo i pokrenemo peticiju „Šume šume – Sačuvajmo šume Fruške gore“, zato što smo duboko ubeđeni da je peticija, bez obzira što u našem društvu ne proizvodi pravno dejstvo, odlična građanska platforma putem koje se eksplicitno izražava volja građana. I kako smo odlučili, tako smo i uradili: izašavši na ulice vojvođanskih (i još nekoliko gradova Srbije) i preko onlajn peticije prikupili smo ukupno 13.000 potpisa – od čega je njih 4.600 prikupljeno „peške“, na terenu – a sve to u vreme predizbornih aktivnosti i uz sva moguća ograničenja iz prethodnog perioda, zbog vanrednih mera usled pandemije.

Da bismo izbegli odbojan stav građana na ulici u samom startu, osmislili smo vizuelni identitet koji je bio, kako se ubrzo pokazalo, odlična prečica za prvi kontakt sa građanima. Na leđima smo nosilo drvo, potpuno isto kao logo Pokreta, što je kod ljudi izazvalo znatiželju i oduševljenje, i u startu rušilo barijeru-stav koji je u većini slučajeva bio u stilu „niste stranka?“, „potpisacu ako nije politika“ i slično. Potpise smo prikupljali u Novom Sadu, Beogradu, Sremskim Karlovcima, Sremskoj Mitrovici, Bačkoj Palanci, Beočinu, Rumi, i u dva navrata u planinarskom domu na Stražilovu i u planinarskim trekking akcijama na Fruškoj gori.

S obzirom da smo u od januara meseca postali član mreže „Pošumimo Vojvodinu“, potpise su nam prikupljali i aktivisti iz nekoliko ekoloških udruženja, i to iz Vršca, Kovina, Rume i Sente.

Ako bismo svoj glavni utisak nakon ovog iskustva sumirali u jednoj rečenici, onda bi to bio utisak da ljudi nisu dovoljno informisani ni o tome da se prekomerno seku šume na Fruškoj gori, a još manje šta je glavni uzrok tome i ponajmanje o načinima rešavanja problema. U svakom prikupljanju imali smo pitanja u stilu „ko seče šume, zašto se seku šume, da li je to legalno ili nelegalno, ko je nadležan, zašto je Fruška gora zaštićena?“ Takođe često postavljano pitanje u Novom Sadu je bilo „da li gradonačelnik zna šta se dešava na Fruškoj gori?“ Ovakva pitanja su dobra ilustracija koliko poslata je pred nama ekološkim aktivistima: da informišemo građane, edukujemo ih, razjasnimo nadležnosti i ovlašćenja više institucija koje su u vezi sa temom, i to pre svega na relaciji grad-pokrajina-republika. Dodatno, imamo i indikator koliko je država sa svojim institucijama zakazala u ovoj oblasti, pa sad ekološki aktivisti preuzimaju ulogu i eduka-

O tome koliko je država sa svojim institucijama zakazala u ovoj oblasti govori i to što mi, ekološki aktivisti, moramo da preuzimamo ulogu kako edukatora javnosti tako i kontrolora i korektora rada nadležnih institucija

tora javnosti, ali i kontrolora i korektora rada nadležnih institucija koje su potpuno zatajile kad je u pitanju očuvanje temeljnih vrednosti zaštićenih područja prirode.

Peticiju sa potpisima smo predali na sastanku sa rukovodiocem sektora za zaštićena područja prirode u Ministarstvu zaštite životne sredine 11. 8. 2020. u Beogradu. Tom prilikom nam je rečeno da ćemo dobiti odgovor po svim tačkama peticije kojih ima devet. Interesantna nam je bila opaska rukovodioca sektora Lidije Stevanović, da bi trebalo mnogo više „pritisnuti“ Pokrajinski zavod za zaštitu prirode da striktno radi svoj posao na ograničavanju svih

onih aktivnosti (pre svega investitorskih) koje ugrožavaju zaštićena područja prirode, a oni vrlo fleksibilno i/ili pod investitorskim i poli-

Često postavljano pitanje u Novom Sadu je bilo „da li gradonačelnik zna šta se dešava na Fruškoj gori?“

tičkim pritiscima izdaju uslove za zaštitu prirode za raznorazne izgradnje koje narušavaju temeljne vrednosti prirode, i time dodatno ugrožavaju kvalitet života i čovekovu socijalno-ekološku potrebu da oko sebe ima šume i zdravu životnu sredinu.

I tako dolazimo do stava sa početka ovog teksta: u Novom Sadu se ekološko-biološka struka povukla iz institucija u duboku pozadinu i sada samozadovoljno, ali i frustrirano, sa visine sudi o (ne)stručnosti nas aktivista, pri čemu samonicijativno nisu ništa preduzeli da utiču na promene, da daju predloge sistemskih rešenja koja će zaista zaštititi nacionalne parkove, da revidiraju planske seče šuma u godišnjem programu Nacionalnog parka Fruška gora, a menadžment javnog preduzeća izlože kritičkom sudu kompetentnih, što bi sve moglo uticati na izmene javnih politika i prakse.

S druge strane, Ekološki aktivizam u Srbiji ipak jača i širi se kroz razne mreže podrške i solidarnosti na društvenim mrežama, kao i sve značajnijom prisutnošću ekoloških tema tj. problema u mejnstrim medijima. Ekološki aktivisti širom Srbije su rešeni da ne odustaju iako su manjina trenutno, a njihova snaga i potencijal širenja je u nestranačkoj opredeljenosti. Time politička dimenzija ovih društvenih aktivnosti u javnom prostoru ostaje na građanskoj platformi. Bežati od političke konotacije ekološkog aktivizma je pogrešno shvatanje i pristup, zato moramo stalno da ponavljamo da se mi bavimo politikom u značenju, da se mi građani bavimo konkretnim životom u državi koja svojim odlukama i politikom svaki dan ugrožava osnovno ljudsko pravo na zdravu životnu sredinu. Zato ne čudi što je količina našeg građanskog ekološkog aktivizma obrnuto srazmerna pasivnosti i korumpiranosti donosioca odluka i klijenalističkom odnosu institucija prema raznim investitorima pod čiji udar dolazi Fruška gora, ali i sva ostala zaštićena područja prirode i svi prirodni resursi Srbije.

Razgovor sa Draganom Arsić

Važno je delovati pod sopstvenim imenom

Razgovarao: Savo Romčević

U okviru *Inicijative za lokalnu samoupravu* 4. septembra 2020. godine razgovarali smo sa aktivistkinjom pokreta *Odbranimo šume Fruške Gore* Draganom Arsić. Razgovor vođen u prostorijama GKP.

GKP: U posljednje vrijeme svjedoci smo intenzivnih napada na Vas sa jednog dosta opskurnog sajta ili mreže sajtova, pa nam recite šta je to što, po Vašem mišljenju, stoji iza onoga što je vidljivo i što mi možemo da vidimo? Koji bi to interesi ili sile bile iza toga što svi možemo da vidimo i čujemo?

Dragana Arsić: Indikativno je to što se mi već godinu i po dana bavimo građanskim aktivizmom u onom delu koji se tiče otkrivanja nesavesnih radnji vezanih za zaštićeno područje šume i pitanja seče. I sve je bilo u redu, u smislu da nismo imali napade tog tipa, sve do sada, tako da je naš čvrst stav da je napad usledio zbog velike inspeksijske prijave koju smo mi podneli početkom juna i na osnovu koje je inspekcija već utvrdila da su u pitanju nezakonite radnje. Mi smo, zapravo, dirnuli u nečije materijalne interese. Dirnuli smo sigurno u neke subjekte koji su povezani i to povezani na nivou donosioca odluka – lokalnih vlasti i krupnog kapitala. Naša je pretpostavka da je okidač bila upravo inspeksijska prijava. Jednostavno, to su neki metodi koji su već prepoznati – metodi zastrašivanja građanskih aktivista – pogotovo što su došli iz jedne organizovane mreže udruženja povezanih lokalnih medija. Udruženje se zove com.net i oni su prvi plasirali Prismostru i njihov tekst i onda se to širilo u narednih nekoliko dana po lokalnim internet portalima. Dakle, to je prepoznat narativ, rukopis i pečat – „čacnuli“ smo u nečije interese i zato trpimo te napade već desetak dana.

GKP: Spominjete inspeksijske prijave. Koje su primarne adrese na koje ste se obraćali? Koja je prva adresa na koju se vaši inspeksijski nadzori odnose?

DA: Što se tiče NP „Fruška gora“, sav inspeksijski nadzor poveren je pokrajinskim organima. Sam NP je u nadležnosti Ministarstva zaštite prirode, ali nadzor nad upravljačem vrše pokrajinske inspeksijske službe, tako da se mi evo već godinu i po dana, baveći se sečama, obraćamo inspekciji za šumarstvo i lov, potom inspekciji za zaštitu prirode – koja je pokrajinska inspekcija – a u ovoj poslednjoj prijavi obratili smo se i opštinskoj inspekciji za urbanizam i zaštitu životne sredine pošto je jedna od tačaka te naše inspeksijske prijave vezana za Zakon o planiranju i izgradnji kojim se reguliše izdavanje građevinskih dozvola, tako da je to bila njihova nadležnost. Takođe smo u ovom našem institucionalnom radu pisali prigovore i žalbe i poslednja instanca kojoj smo se obraćali bila je upravna inspekcija, jer ona je nadležna za nadzor lokalnih inspeksijskih organa, onih u lokalnim upravama. Evidentno je da funkcionišemo tako što komuniciramo sa institucijama i sledeća instanca kojoj ćemo se obratiti ukoliko ne dobijemo adekvatne odgovore na ove prigovore koje smo uputili, biće Ministarstvo zaštite životne sredine i njihov sektor za nadzor. Oni imaju ovlašćenja da kontrolišu rad inspekcija koje su na pokrajinskom nivou, a bave se zaštitom životne sredine.

GKP: Da li ste do sada već dobijali neke odgovore od nekih instanci? Imate li neku povratnu informaciju?

DA: Jesmo. To na početku nije bilo lako, jer su nas ignorisali. U smislu da smo dugo čekali odgovore, pa preko toga da su prvi odgovori bili u formi da su samo uputili opomene JP NP „Fruška gora“ za neke nesavesne i nezakonite radnje, a onda smo se mi žalili na to, jer nije bilo normalno da za nesavesnu seču i bespravnu seču upravljač dobije samo opomenu. I onda smo se žalili i upućivali prijave višim instancama, pa je po tim našim prijavama pokrajinska inspekcija formirala jednu novu inspekciju

Izvor: GKP

Vlast je svesna toga da je upravo narastajuća snaga građana najjče oružje protiv svih devijacija stvarnosti koju živimo. Dakle – aktivni građani

od tri člana koja je išla u reviziju ove prve inspekcije pa mogu da kažem da smo na kraju perioda koji je trajao desetak meseci uspostavili neki solidan odnos sa inspekcijama, tako da na kraju moram i da pohvalim da su oni na kraju ustanovljavali nepravilnosti i da su te naše inspeksijske prijave imale epilog u vidu nekoliko prekršajnih prijava, a u jednom slučaju čak i privredni prestup i to je sada u pravnom procesu pred nekoliko nadležnih sudova. Inspekcija je počela da nas respektuje i mislim da za to postoje dva razloga: prvi je što smo sve te naše inspeksijske prijave dokumentovali i što su sve osnovane i ni jedna nije odbačena kao neosnovana što smo uspeli zahvaljujući radu tima saradnika i nekim insajderima, a drugo je što su videli da smo vidljivi u javnosti i da nas mediji prate pa je to bio vetar u leđa i za njih da rade profesionalno i nezavisno. I za sada je to tako – zapravo, sve do ove inspeksijske prijave kojom smo dirnuli u velike materijalne interese pa ćemo da vidimo šta će dalje da bude.

GKP: S druge strane ove vaše institucionalne borbe, da li imate podršku drugih udruženja građana, aktivista, OCD i kako tu stoje stvari? Pritiče li vam se u pomoć?

DA: Da. Ja sam jako zadovoljna što imamo zaista veliku podršku. Kompletan „ekološki sektor“ udruženja – vladinih i nevladinih – su nam pružili podršku u ovom periodu velikih napada preko medija i društvenih mreža. Sa druge strane, imamo i veliku podršku medija, naravno ovih nerežimskih, kojima je stalo do iznošenja događanja i činjenica, a ne samo širenja komentara o događanjima. Još jedna stvar je što smo mi umreženi, na nivou Vojvodine u jednu neformalnu koaliciju „Pošumimo Vojvodinu“ u kojoj su 23 udruženja od kojih smo takođe dobili podršku, pa bih naglasila da je jako bitna podrška i solidarnost.

GKP: Pored problema kojim se vi bavite kao organizacija, svjedoci smo bujanja inicijativa – pogotovo onih ekološkog usmjerenja

– pa nas zanima kako vi vidite aktivističku scenu, pa makar i samo iz ekološkog ugla? Da li ona postoji i da li se stvarno razvija? Ima li solidarnosti između vas?

DA: Mogu da kažem da se razvija i da je situacija u Srbiji od pre nekih godinu i po dana samo po pitanju ekološkog aktivizma u smislu njegove prisutnosti i vidljivosti u javnosti i sada neuporediva. Pokret Odbranimo reke Stare planine jeste bio nekakav „motor“ koji je pokrenuo ekološka udruženja na lokalnom nivou i vidljivo je da građani postaju aktivniji i glasniji u svojim lokalnim zajednicama, a to je ono autentično i pravo i to daje snagu takvim građanskim inicijativama da budu uporne, dosledne i da isteraju neke svoje ciljeve do kraja. Imamo u Beogradu dve-tri inicijative za odbrane parkova i one su uspešne. Uz ovo sa Stare planine, što polako postaje i jedna epska priča o tome kako te lokalne zajednice brane svoje reke uz podršku velike ekološke grupe koja se okupila pod imenom „ORSP“. Što se Novog Sada tiče, ovde ima još nekoliko ekoloških grupa, ali ovakvih – aktivističkih, kao što je naša – na žalost, nema. Mislim da smo mi jedini u ovom momentu koji smo vidljivi i koji nastupmo u u medijima pod svojim imenom i prezimenom i to je jako bitno – jako je bitno istupati sa svojim imenom i prezimenom jer tada ljudi počinju da vam veruju. Naravno, i na osnovu aktivnosti koje radite i na osnovu nekih vidljivih rezultata. Poverenje je jako bitno. Bitno je da ljudi steknu poverenje u ljude koji osnivaju pokrete i koji vode ta udruženja do pobeđe.

GKP: U svojoj akciji prikupljanja potpisa za peticiju susretali ste se sa „običnim“ ljudima. Kakav je vaš stav o tome do koje mjere su ljudi sami spremni da se okupljaju oko ovih pitanja i problematike očuvanja sredine? Imaju li i građani svijest o jedinstvenom frontu ili su više usmjereni lokalno?

DA: Mislim da ljudi još uvek nemaju dovoljno svesti. Prilazili su nam rado da daju potpis, ali je kod većeg broja ljudi postojala zadržka u smislu ko smo i da nismo stranački orijentisani, da nismo politički orijentisani – pri čemu bih rekla da ljudi imaju u glavi popriličnu zbrku – jednim delom verovatno i namerno stvorenu godinama unazad od strane raznoraznih propagandista da je baviti se politikom automatski nešto ružno i prljavo i da čim se baviš tako nečim ti si u nekoj „nečasnoj zoni“. U tom smislu smo mi koristili priliku da im objasnimo da i ova peticija jeste politika i da

mi izražavamo naš politički stav, jer donosioci odluka o zaštićenom području prirode i o tome koliko će se seći i da li će se procesuirati neka naša inspeksijska prijava na pravi način – da je i sve to politika i da je to sve u političkom sistemu, a ne na nekom pustom ostrvu. Ja po prirodi jesam optimistična i mislim da je trend uzlazni i da je na nama, građanskim inicijativama, da budemo glasni, jasni i bučni u tome da animiramo građane da izađu iz zone straha, da izađu iz konformizma oličenog u stavu da me se ništa ne tiče izvan mog dvorišta. Mi moramo da vraćamo u svest ljudi da razmišljaju o opštem interesu, o opštem i javnom dobru. To se negde izgubilo u ovom tranzicijskom

Peticija jeste politika i mi njom izražavamo naš politički stav. Odluka o tome koliko će se seći i da li će se procesuirati neka naša prijava na pravi način – sve je to politika i sve je to u političkom sistemu, a ne na nekom pustom ostrvu

periodu i prethodnom, onom ratnom, tako da ja vidim trend porasta i optimistična sam u tom smislu, ali to nije ni jednostavan ni lak posao.

GKP: Da li se vlast boji probuđenih građana i postoji li neki vid uzimanja od strane institucija pred nama?

DA: E sad, da li je u pitanju strah ili neko blago uvažavanje, to je pitanje. Rekla bih da nosioci vlasti počinju da imaju neki respekt prema građanima jer vide neku narastajuću snagu građanskih pokreta i male pobeđe koje su ostvarene, pa to i tim donosiocima odluka i nosiocima vlasti šalje jasnu poruku da kada se građani bore za neki svoj autentičan interes da oni od toga neće odustati i da idu do kraja. U tome vidim blagu promenu i rekla bih da su građani najveći protivnik devijacija u državi i sistemu vlasti i da je i sama vlast svesna toga je upravo narastajuća snaga građana najjče oružje protiv svih devijacija stvarnosti koju živimo. Dakle – aktivni građani.

Savo Romčević

Pritisci vlasti na savet MZ „Lipar“

Krađa glasa

Za stotu godišnjicu osnivanja sela Lipar država Srbija pripremila je njegovim stanovnicima konfiskaciju imovine koju su seljani generacijama podizali sopstvenim sredstvima i snagama i njeno predavanje na upravljanje javnim komunalnim preduzećima

U slučaju Lipara, na prvom mjestu radi se o vodovodu i seoskim bunarima, a tu su još i groblje i tržnica. Dakle, ključna mjesta svakog sela. Agonija ljudi iz ovog sela počela je prije više od sedam godina kada su se usprotivili tome da „postupe u skladu sa preporukama“ da imovinu sela predaju pomenutim preduzećima, te da naredbu o ustupanju imovine ponište na zboru građana. Tu odluku građani su donijeli legitimno i većinom glasova poštujući sve procedure zakona o lokalnoj samoupravi. No, odmah poslije toga počeli su i pritisci od strane predstavnika kulске opštine: prvo su blokirana sredstva kojima je mjesna zajednica raspolagala i kojima su redovno održavani seoski vodovod, tržnica i groblje, a kako ni to nije bilo dovoljno, 2016. godine su članovi savjeta MZ Lipar optuženi za samovlašće, a potom i osuđeni na uslovne kazne. Početkom ove, 2020. godine, ova presuda je poništena i predmet je vraćen nižoj sudskoj instanci na ponovno suđenje. Predstavnici savjeta mjesne zajednice Lipar ugostili su nas 11. 9. kako bi nam izložili istorijat ali i najnoviji razvoj događaja u i oko sela, a u vezi sa svim otvorenim i naizgled nerješivim pitanjima zbog kojih se i ovo vojvodansko mjesto

To da se od građana traži da dobrovoljno predaju nešto što je njihovo, simptomalno je mjesto i slijepa mrlja vlasti koja ni u mirnodopskim uslovima nikako ne može da odstupi od jezika rata koji barata ultimatumima i zahtjevima za predaju.

danas nalazi u svojevrsnoj institucionalnoj paralizi – stanju od koga „boluju“ mnoga naselja i koje, kako se čini, prijeto da se pretvori u pravu zarazu. Pandemiju, ako to danas nije neumjesno reći. O čemu se tu radi pričali smo sa našim domaćinom Slobodanom Rajačićem.

Kao i mnoge druge mjesne samouprave u Vojvodini i Srbiji koje drže do sebe i svog dostojanstva i Lipar je u proteklih nekoliko godina pretvoren u poligon za treniranje strogoće i mjesto za izjvljavanje nad građanima i to od strane vlasti koja za sebe tvrdi da je narodna i da radi za dobrobit svih svojih građana. Mašina koju smo toliko puta već vidjeli u pogonu radi otprilike ovako: prvo su na temelju izmijenjenih Zakona o lokalnoj samoupravi i Zakona o komunalnim djelatnostima ukinuta mnoga ovlašćenja koja je mjesna samouprava imala ranije (održavanje imovine koja je, mahom, pripadala mjesnim zajednicama – a u seoskim sredinama to su najčešće vodovod, seoski bunari, groblje, tržnica i dom kulture); potom se nalaže organima mjesne samouprave (savjetima MZ) da sami donesu odluku o prepuštanju svoje imovine na upravljanje opštinskim komunalnim preduzećima – koja, po pravilu, nisu iz sela nego iz administrativnog središta tog kraja pa ukoliko to prođe – prođe, a ako se desi da se netko usprotivi, onda iste te opštinske (lokalne) vlasti vrše pritisak na neposlušnu MZ ukidanjem računa i podračuna, tj.

ograničavanjem pa i uskraćivanjem sredstava za funkcioniranje mjesne samouprave. Poslije nekog vremena, oni koji su ranije održavali tu imovinu sada to više nisu u stanju, jer im se pored „kresanja budžeta“ na ovaj način ukida i pravo da naplaćuju naknadu za vodu i održavanje groblja ili pijačarinu. I tako se zajednica iscrpljuje, a ljudi okreću jedni protiv drugih – građanima nije jasno kako to da ne mogu da plate ono što su plaćali do tada, a sva težina ovog nemogućeg poduhvata pada na teret ljudi koji predstavljaju tu zajednicu i koji nisu podlegli pritiscima, a sada moraju da objašnjavaju kako to da nema sredstava za održavanje, tako da tu vrlo često dolazi i do narušavanja dobrosusjedskih odnosa i stvaranja „zle krvi“ među ljudima. Ukoliko se stvar prolongira, a izbori za mjesnu samoupravu (MZ) nisu na skorijem vidiku – što je upravo i bio slučaj sa Liparom – onda se pokreću postupci za utvrđivanje ispravnosti vode, pa ako ni to ne prođe – pokreću se tužbe. Liparčani se trenutno nalaze u ovoj posljednjoj fazi. Kako rekossmo, prvobitna presuda je poništena i iz somborskog višeg suda vraćena opštinskom u Kulu, a u vrijeme pisanja ovog teksta zakazano je i novo ročište (vidi okvir) i poslije, nadamo se pozitivnog, rješenja ove sudske epopeje jedino što će im preostati jesu izbori za novi savjet mjesne zajednice koji će se održati naredne godine. S obzirom da još uvijek nisu poklekli (što je prema našim sazna-

Slobodan Rajačić; foto: GKP

njima trenutno jedinstven slučaj u Vojvodini) možemo samo zamisliti šta će im lokalni silnici spremili u toj sljedećoj izbornoj „rundi“. Ako se prisjetimo jula mjeseca 2019. godine i izbora za savjet mjesne zajednice u Begeču, možemo očekivati angažiranje kompletne infrastrukture koju ova država ima na teritoriji opštine Kula – svu silu mehanizacije koju je u stanju angažirati stranka koja je trenutno na vlasti ne bi li pokazala građanima svedenim na glasače da se njima ne isplati suprotstavljati. Napoljetku, to im je već pošlo za rukom u nekoliko okolnih sela gdje su se istakli bojanjem zebri i krpanjem puteva, pa se ponosni ljudi Lipara

Begeč i posledice izbora

Napredno pogoršanje

Kao i sve čega su se dohvatili, naprednjaci su i izborni proces dodatno urušili. Izmišljali su crte kojima se odvajaju njihovi od drugih kandidata i slične marifetluke, da bi na kraju jednostavno pregazili svu dotadašnju praksu i jednostavno stavili stranačku pripadnost direktno na listiće

Dalibor Stupar

I skustvo Begečana u proteklih godinu dana najbolje dokazuje da je stav meštana Lipara po pitanju predaje sopstvenog vodovoda jedini ispravan stav. Nakon „izbora“ na kojima su „tvrdooglavi“ sklonjeni, Begeč nije zabeležio apsolutno nikakav boljitak. Na licu mesta vidi se da je mesto prljavije, zapuštenije, a glavni kamen spoticanja – vodovod, ne da nije poboljšan nego radi još gore. Objekti su zarasli u travuljinu, učestala su zamućenja vode, a nova ekipa nema stručnjake koji bi to mogli da reše. Pobornici predaje vodovoda sada i sami, kako čujemo na licu mesta, prilikom zamućenja vode pijaču dovlače s česme iz centra sela.

Sva obećanja na koja su lakoverni pali (oni koji nisu bili direktno ucenjeni ili plaćeni) ostala su upravo to – obećanja. Jer, nakon što je SNS zajahao i poslednju novosadsku mesnu zajednicu, umesto da pokaže kako se to ispravno radi na tom nivou i šta su to sve bile greške prethodnog saveta koje će sada biti otklonjene, stranački poslušnici su se nakon predaje vodovoda povukli u ilegalu.

I sama predaja vodovodne mreže i postrojenja odigrala se mimo očiju javnosti. Tek nakon više havarija i zamućenja vode, na insistiranje pojedinaca, Begečani su saznali da je lokalni vodovod prešao u ruke novosadskog JKP-a. Ipak, rukovodstvo JKP „Vodovod i kanalizacija“ obelodanilo je medijima ugovor i uslove pod kojima je ova pogodba sprovedena, te obaveze koje narednih godina očekuju sve strane. To je izazvalo revolt građana, ali Savet je ostao nepokolebljiv u svojoj zatvorenosti.

Ipak, novi Savet MZ Begeč nije pokrenuo nikakve postupke protiv prethodnika, iako su ih optuživali da se protive predaji vodovoda između ostalog i zbog toga što žele da uzimaju novac „na ruke“ i njime raspolaze po sopstvenom nahođenju. Čak su pre smene dolazile i različite inspekcije i odlazile praznih ruku. U pokušaju da spreče sve moguće zamke koje im priprema Grad Novi Sad, prethodni Savet MZ je na svoju ruku vršio analizu vode u vodovodu, plaćajući za tu uslugu Institutu za javno

Jedini izvor pitke vode u Begeču posle preuzimanja seoskog vodovoda; foto: GKP

zdravlje Vojvodine. Na taj način sprečeno je nekoliko pokušaja uvođenja vanrednih mera. Uprkos tome, u par navrata u selu su se pojavile cisterne s pijačom vodom, ne bi li dodatno prelomile kod neinformisanih građana da glasaju za Grad koji će obezbediti pijaču vodu.

Podsetio bih da se tokom bombardovanja, 1999. godine Novi Sad pitkom vodom snabdevalo iz begečkih izvora, jer su oni, budući da su bili samostalni, izbegli zagađenje tokom razaranja. Dakle, ostavljanje Begeča mimo gradske vodovodne mreže jeste

i bezbednosno pitanje. Jer, ako se i izvorišta tog mesta spoje sa gradskim vodovodom, svi će doživeti istu sudbinu u slučaju nekakve nove slične katastrofe.

Valja naglasiti sa su stari Savet MZ Begeč činili ljudi iz više partija, te nestranački orijentisani pojedinci. To je bila pokazna vežba iz upravljanja na tom mikro nivou, jer upravo to i jeste poenta – izabrati najbolje među nama da upravljaju našom imovinom. Mesna zajednica je osnovna jedinica mesne samouprave i, kao takva, ona ni ne pripada lokalnoj samoupravi, pošto se

OSLOBOĐENI!

Neposredno pred zatvaranje ovog broja održano je poslednje ročište u slučaju MZ Lipar, koje je završeno prekidom postupka usled zastarelosti koja je nastupila par dana ranije. Advokat Jug Vukićević potvrdio je da je ročište održano uprkos tome što neki od optuženih nisu bili prisutni, ali da je sud konstatovao neminovnu činjenicu zbog koje suđenje ne može da bude održano. Kako je rekao, njegovi branjenici bi voleli da je sud u ponovljenom postupku potvrdio njihovu nevinost, ali u svakom slučaju zadovoljni su što je ova priča ostala iza njih. Podsetimo, Osnovni sudu u Vrbasu prvo je, 2019. godine u oktobru, osudio osam članova Saveta mesne zajednice Lipar za samovlašće i za to delo im odrezao uslovnu kaznu zatvora od godinu dana. U februaru ove godine Viši sud u Somboru ukinuo je tu presudu nalažući novo suđenje koje je sada prekinuto. Iako velika pobjeda za ove časne ljude i jedna poluga manje za pritiske na njih, ova presuda bi mogla da pokrene još prljaviju kampanju do leta, kada se održavaju novi izbori za mesnu zajednicu Lipar, koju vlast očigledno želi da pokori po svaku cenu.

—————
Dalibor Stupar

pitaju kako se tome mogu oduprijeti iako znaju da moraju, jer pitanje vode sada više samo pitanje ponosa i istorijata sela, nego i pitanje puke egzistencije: radovi koji su već preduzeti na kopanju novih bunara u selu izvedeni su nestručno pa je zbog ugradnje loših materijala (pumpi) ugroženo snabdijevanje svih stanovnika kvalitetnom vodom.

No, sve ovo je ono što se vidi i na šta nailazimo po svim mjestima koja posjećujemo. Pravo je pitanje ovdje šta je to što je „iza“ onog što je vidljivo? Ako već „ne drži vodu“ ni jedna od ponuđenih logika (pa ni ona tržišna – jer

Seoski bunar u Liparu; foto: GKP

ranije je sve funkcioniralo mnogo bolje i po nižim cijenama), onda moramo da se pitamo: a koja se to *druga* „logika“ pomalja iza svega i šta je to što može da obasja naše uvide? I gle, postavi li se pitanje na ovaj način, odmah u oči upada da se ovdje ne radi ni o kakvoj „brizi“ za dobrobit stanovništva, niti o zamjeni „dotrajalih“ modela upravljanja zajedničkom imovinom nekim efikasnijim oblicima i načinima, nego je riječ o pukom negiranju volje i gušenju glasa ljudi koji su spremni da pokažu šta misle i van ustaljenih termina predviđenih za „mišljenje stada“ kada se ovo mišljenje pukim zaokruživanjem liste deklarativno prenosi na više, predstavničke instance. Pa smo mirni četiri godine kada se farsa ponovi – kao farsa.

Dakle, ovdje je riječ o dovršetku jednog projekta koji ova vlast svakako nije patentirala, ali je njegovo sprovođenje u djelo dovela do savršenstva primjenjujući toliko nesrazmjernu silu i pokazujući, pri tom, takve oblike bezobzirnosti i bahatosti, da ne možemo a da ne zaključimo da se ne radi o onome o čemu se govori, nego o onome o čemu se čuti – a čuti se o zatiranju posljednjih oblika demokratskog mišljenja i procedura odlučivanja kakve smo poznavali i upražnjavali baš kroz institucije mjesne samouprave i na koje su ljudi navikli do te mjere da su ih smatrali potpuno normalnim i podrazumijevali su ih na način kako se podrazumjevati i može kada se normalnim smatra sve ono oko čega se ljudi dogovore i što „radi

posao“ za većinu. To normalno često znamo razlikovati samo onda kada nam nedostaje, to jest samo onda kada netko ili nešto pokuša da nam ga ukrade. A ovdje se upravo o krađi radi. Krađa koja nije samo krađa vodovodnih cijevi i bunara, krađa koja nema za posledjicu samo mučenje vode i njenu kasniju neminovnu privatizaciju kroz javno-privatna partnerstva i ostale mutne periferijske radnje. To je krađa nečega što je *uslov slobode* svakog od nas. Krađa gora od puke kupovine i krađe izbornih *glasova* jeste krađa u kojoj nam se oduzima samo *jedan glas* – glas slobodnog govora iza koga stoji pravo na mišljenje i na autonomno odlučivanje. I zato je s onu stranu fraze reći: danas Lipar, sutra i ostali Gali.

Seoski vodovod u Begeču; foto: GKP

—————
Ako svojim imenima i delima ne mogu dobiti podršku komšija koji bi trebalo da ih najbolje poznaju, o čemu onda pričamo? Kakva je to slobodna volja birača kada ih ubeđujemo da će neki anonimus na listi biti ekspozitura višeg nivoa i tako sve do samog Vođe?
—————

ne radi o institucijama vlasti koja se stiče izborima za lokalni parlament, već se tu radi o neposrednom biranju ljudi sa imenima i prezimenima (a ne lista i stranačkih lica) i prilikom ovih izbora stranke čak nemaju ni pravo učešća. Zbog toga su se ra-

nijih godina skrivale iza različitih smešnih lista sa sportskim ili ekološkim pridjevom u nazivu, sve tobož glumeći da je tu reč o pojedincima koji nemaju nikakav partijski zadatak.

Kao i sve čega su se dohvatili, naprednjaci su i ovo dodatno urušili. Dovijali su se na sve načine kako da oni budu najupadljiviji na listićima, pa su izmišljali crte kojima se odvajaju njihovi od drugih kandidata i slične marifetluke, da bi na kraju jednostavno pregazili svu dotadašnju praksu i jednostavno stavili stranačku pripadnost direktno na listiće. Pa se tako Aleksandar Vučić kandidovao na svim izborima za mesne zajednice, na primer u Leskovcu (lista „Aleksandar Vučić – Mi volimo Leskovac“), a kasnije je model samo primenjen u ostatku Srbije. Kada nisu bili sigurni da li će to biti dovoljno za apsolutnu pobjedu, potrudili su se da na listiću ne bude drugih kandidata i konačno ostvarili simfoniju – mesna zajednica, gradska opština, lokalna samouprava, grad, AP Vojvodina, Republika.

E sad, o kvalitetu nekog kadra na lokalnu možda najbolje govori upravo to što se krije iza imena predsednika stran-

ke. Jer, ako svojim imenima i delima ne mogu dobiti podršku komšija koji bi trebalo da ih najbolje poznaju, o čemu onda pričamo? Kakva je to slobodna volja birača kada ih ubeđujemo da će taj neki anonimus na listi biti ekspozitura višeg nivoa i tako sve do samog Vođe? Naravno da većina birača tako ne gleda na stvari, već bi da izabere najbolje među komšijama.

Međutim, stranačka mašinerija kojoj je jedino važno da zauzima pozicije, ne i da zaista nešto radi, ne haje za želje građana i njihov interes. Zbog toga su važni primeri Begeča i Lipara. Begeča koji je, čini se, izgubio i Lipara koji je za sada relativni pobednik. Za utehu je poruka koju su nam uputili u Begeču prilikom prethodne posete: kako je predato, tako može da bude i vraćeno. Oni očigledno ne odustaju od svog, iako je naizgled sve izgubljeno. Nema, stoga, razloga da odustajemo ni mi drugi. Ni tamo gde se čini da izlaza nema, a pogotovo ne tamo gde još uvek postoji makar i promil šanse. Jer, što je izgubljeno, može se povratiti. Treba samo malo hrabrosti, malo htenja i malo više rada. Naravno, i prstohvat inata.

Javna analiza jednog slučaja u polju

Dvorišno nasilje

Elementi slike: Otužne scene u posljednje vrijeme dopiru do nas sa mreža. Kao kod nekog izvršenja, imali smo priliku da vidimo prizore demontaže muzičke opreme iz Omladinskog centra CK13, popularne „Crne kuće“

Savo Romčević, urednik biltena

Na jednom mjestu mogli su se vidjeti članovi dviju organizacija u aktivnostima koje su za neupućene teško razlučive: bivši formalni potpisnik udruženja nad kojim se sprovodi izvršenje u društvu sadašnjeg šefa udruženja koje je to izvršenje pokrenulo odšaraflijuje i iznosi opremu, okružen nekolicinom ljudi od kojih jedni u rukama drže papire dok ostali ili nose ostatak stvari ili stoje ili fotografišu sve pomenuto. To su prizori i snimci nastali prilikom odnošenja opreme od strane sadašnjih članova udruženja kuda.org. No, iza svega stoji i nešto o čemu smo obaviješteni sedam dana ranije, a što je ukazalo na *mjesto* na kom treba tražiti okidač za ove postupke kuda.org, ali i simptomalno mjesto same stvari. To mjesto je *tužba* koju je kuda.org pokrenula protiv njemačke fondacije SHL (Schüler Helfen Leben) koja je novčano pomogla da CK13 nastane 2006/7. godine.

Javnost

Bilo je potrebno da jedno kućno nasilje postane dvorišnim da bi se o njemu moglo reći nešto suvislo i bez patetične geste prenaplašavanja sopstvene uloge u reakciji na njega. Postoje elementi ovog sukoba o kojima se moglo govoriti i ranije, ali su oni bili neuhvatljivi čak i za one obavještenije i oglašavati se o njima u tim okolnostima bilo bi isto što i samopozvati se u ulogu svjedoka u jednom procesu koji se dešava na teritoriji i na jeziku koji ne smatraš svojim – na jeziku parnice koji dominira teritorijom koju *država* omedava pravom i prinudom koja uz njega obično ide. Na osnovu javno objavljenih prepiske u razmjeni saopštenja i obraćanja javnosti mogli smo naknadno rekonstruirati samo hronologiju vrhunca jedne pravne stvari i jednog incidenta koji se baš tužbama morao i završiti zato što mu je *drugičijeg govora u javnosti* nedostajalo od trenutka kada je kućno nasilje i počelo. A počelo je, ima tome već i godinā. Javnost i politika javnosti zaista su jedino polje u kom u današnjoj Srbiji mogu i moraju da djeluju oni koji su uskraćeni za govor i oni koji trpe nasilje. To posebno važi za organizacije civilnog društva, ocrcnjene i omražene od strane državnih aparata i dopisnih članova istih, pa je govor u javnosti često jedino sredstvo koje imamo u odbrani onoga čime se bavimo. U konkretnom slučaju, onom Omladinskog centra CK13, polje javnosti ima još jednu dimenziju koja u svemu ovome, bar za mene, nije bez značaja: glavnina aktera u ovoj pravnoj stvari koja je izmakla kontroli činila je podskup skupa javnosti koji od 2014. godine nazivamo biltenom *Stanar*, a ja – koji ovo što čitate pišem i o čemu upravo *javno* iznosim i svoje mišljenje – urednik sam tog glasila i to je pozicija sa koje pišem. „Tužitelj“ i „drugooptuženi“ (da pozajmimo malo od jezika prava) učestvovali su u njegovom stvaranju, bilo kao autori priloga, bilo kao urednici. Zato je ono što nam je zajedničko i što nas sve drži na okupu – kad već ne postoje druge kohezione sile – upravo ovaj isječak javnosti koji u njegovom papirnom obliku upravo držite u rukama. Javnost je ta koja nas i dalje drži unutar jednog šireg skupa iako pri tom mi sami ne moramo više biti skupa.

Rani javni uvid u nasilje

To da nasilje postoji i da se ono itekako može smatrati „javnom stvari“ ili stvari koja treba da iziđe u javnost, sadašnjim drugooptuženima govoreno je u više navrata, a najupečatljivije prilikom jednog, ne sličnog već

Izvor: WikiMedia, autor: Micki

identičnog, slučaja u kom je današnji tužitelj nasilje sprovodio nad GKP (tadašnjom *cekinom* saradničkom organizacijom i organizacijom koja je zbog nasilja kuda.org tada također bila egzistencijalno ugrožena). GKP je o tome otvoreno i javno govorio kao o političkom, a ne unutarorganizacijskom ili „privatnom“, problemu, kako su tada to tumačili neki od članova CK13. Javni politički govor koji je tada u sebi sadržavao i jedan *predlog* ignorisan je, a u nekim se momentima išlo čak i dotle da se čitava stvar nazivala i „toksičnom“ iako se upravo tada radilo o borbi koja se ticala čitave scene i onoga što se mora nazvati politikom civilnog društva. Nevjerovatnom akrobatikom, ako ne i cinično, sada se *privatna parnica* želi predstaviti kao „izlazak u javnost“.

Okašnjeli javni uvid u nasilje

Pa kada se i kako dešava ovaj drugi pokušaj da se sukob konačno proglašim nečim što je makar nalik na „javno“? Kada se to dešavanja u i oko CK13 „puštaju u javnost“? Kako smo vidjeli, nije se to desilo na izvoru nasilja nego, paradoksalno, tek pokretanjem pomenute tužbe od strane kuda.org i to – i baš u ovome je *keč* – ne protiv organizacije CK13, već izravno protiv fondacije SHL koja je finansijski (preko projekta), organizaciono (platama), ali i *politički* (*odlukom* da ukaže *povjerenje* partneru) u temelju projekta koji već skoro 14 godina prepoznajemo pod imenom Crna kuća. Pokretanje tužbe protiv fondacije koja je dala novac da se kuća kupi i opremi i koja je sve vrijeme podržavala njeno postojanje nešto je što se – najjednostavnijim riječima rečeno – ne radi. Pa ipak, netko je to bio spreman uraditi i to je, na kraju, i uradio. Zašto?

Organizacije civilnog društva žive u nekoj vrsti džentlmenskog dogovora sa fondacijama koje podržavaju njihov rad i taj džentlmenski dogovor od suštinskog je značaja za ono što zovemo politikom civilnog društva, s obzirom da se zasniva na povjerenju

Krećući se kroz lavirinte pomenute *objavljene* prepiske i pravog malog rata saopštenjima između organizacija CK13 i kuda.org, jedva da ćemo pohvatati o čemu se radi. I jedna i druga

Javni politički govor u sebi sadrži predlog, a borba oko CK13 ne tiče se samo Crne kuće kao kuće, već i onoga što se naziva politikom civilnog društva i tu se ne radi o pukoj odbrani njegovih principa

organizacija tvrde kako se drže „izvornih principa“ zbog kojih je uopšte i pokrenuto nešto kao CK13, tako da su ta obraćanja puna riječi koje već gotovo da možemo smatrati civilnodruštvenim žargonom. Tuženi govore o uzurpaciji prava na odlučivanje zloupotrebom *pravnog fakta vlasništva* nad kućom, pozivaju se na to da je tužitelj izigrao dogovor sa fondacijom koja je novac za osnivanje Crne kuće dala. Kažu da je time napravljena šteta ne samo akterima nego i cijeloj sceni na kojoj djeluju i druge organizacije i da vlasništvo kao referenca za potraživanje moći odlučivanja nikada nije bilo element statuta Udruženja CK13. Sumnja se u drugačiju motivaciju pokretača pravnih procedura, a predlog tužitelja da se spor izgadi uz medijaciju SHL-a i to tako što će se formirati neko novo („krovno“) udruženje, famozna Asocijacija (?) tumače kao strategiju da se dođe do monopola na donošenje odluka unutar takve organizacije – termini kao što su „veto“ i „udio od 51% vlasništva“, koji se tu pominju, također su segmenti takve *reformе dogovora* koju nudi kuda.org a svima su nam dobro poznati iz jedne, leksike kojom se uređuju odnosi prilikom raspodjele (ratnog) plijena. Spominju se i aranžmani sa drugim akterima i „donosiocima odluka“ na nivou grada. Aludira se na prodaju kuće radi namirenja dugovanja fondaciji koja je za kuću izdvojila sredstva i čija je hipoteka upisana u katastar od samog početka. Tužitelj se, rječju, tereti za *nečasne radnje*.

S druge strane, tužitelj odgovara (uvijek javno odgovara, iako prvi reagira potezanjem za pravnim mehanizmima, što je zanimljiv MO za nekoga tko radi u polju aktivizma) tvrdnjama da se tu radi o uzurpaciji i privatizaciji Crne kuće od strane malog broja pojedinaca koji su u njoj, zaposleni i otvoreno ih optužuju za borbu za očuvanje privilegija. Prizivaju novi dogovor, tvrde da su u kontaktu sa SHL-om, kao medijatorom, i da su otvoreni za pregovore o redefiniciranju internih odnosa kako bi kuća ostala onim što bi trebalo da jeste od samog početka: otvoreni resurs za omladinske i druge organizacije i njihove (edukativne) programe. Stalno govore kako su pregovori u toku i kako

kuća neće biti prodana, a program neće stati („Crna kuća neće pasti!“). Javnost će, naravno, o svemu biti blagovremeno obaviještena. I onda prođe skoro tri mjeseca od njihovog posljednjeg javnog obraćanja na obraćanje i njihov prvi naredni korak bude – tužba protiv fondacije SHL, organizacije koja je sve vrijeme predstavljana kao „mediatorska“. Dakle, „vlasništvo nije tema“ reče udruženje koje pokreće tužbu protiv onoga tko je dao pare za isto to vlasništvo, a sve sa ciljem da se utvrdi čije je kuća – vlasništvo? Zgodno.

Treća strana, sada prvooptužena fondacija SHL, nastojala je da posreduje u rješavanju problema smatrajući ga internim i rješivim, jer akteri su bili složni u tome da se bore za *principe* civilnodruštvenog djelovanja: otvorenost, emancipaciju i *solidarnost*. Tako je i bilo, sve do pokretanja tužbe kada su se i oni oglasili saopštenjem u kom izražavaju svoju zatečenost naglom odlukom kuda.org da sve sporeve „riješiti“ sudski. Potvrdili su da im je u interesu da se projekat Crne kuće nastavi i vezuju ga za Udruženje CK13. Za prekid u čitavoj stvari otvoreno okrivljuju kuda.org, a riječi koje dominiraju u ovom preokretu su: narušavanje povjerenja i kršenje dogovora. Time su jasno stavili do znanja da sumnjaju kako iza svega stoji neki drugi interes i motivacije. Spominje se i riječ *privatno*.

I zaista, šta je to što mora da stoji iza nekoga, jednog aktera u nekom polju, pa da on svojim akcijama dovede do narušavanja odnosa u čitavom tom polju, polju u kom stvara i djeluje *dobrovoljno*? Ja mislim da se tako nešto radi ili onda kada vam je neka mnogo veća sila stala za vrat pa vas nečim ucjenjuje ili vam je veoma dugo vremena „srce na nekoj drugoj strani“ pa posljedice takvog djelovanja ni nemate u svom registru. Šta god da je od ovog dvoga u pitanju to neće uticati na krajnji ishod, a on je – krš i lom u istom tom polju. Treba, poslije svega, zamisliti na šta će ličiti novosadska civilno-društvena i nezavisno-kulturna scena kada se vijest o ovakvom odnosu prema partnerima proširi. Organizacije civilnog društva žive u nekoj vrsti džentlmenskog dogovora sa fondacijama koje podržavaju njihov rad i taj džentlmenski dogovor od suštinskog je značaja za ono što zovemo politikom civilnog društva, s obzirom da se zasniva na *povjerenju*. Jedna fondacija čini korak prema vama kada vam na riječ ustupa sredstva za pokretanje nekog projekta, a na vama je onda da tu riječ i održite. U ovom slučaju to se nije desilo. Naprotiv. Ne treba u tome tražiti sitna crijevca i samozadovoljavati se analizom dopisa i akata. Dovoljno je čuti šta o svemu kaže ključni sagovornik, onaj koji je iz svog džepa istresao 165.000 eura za kupovinu kuće, a taj sagovornik kaže (sic!): „neočekivano“, „*nevjerovatno*“, pa čak i – „*sramno*“.

Kuća vs. Crna kuća

Izlaz iz ovoga postoji, ali ga je sada teško pronaći, jer borba se odvija u polju u kom snagu argumentima daju pravni termini, a ne političke kategorije. U vezi sa Crnom kućom, postaviti pitanje kuće ne znači (samo) postaviti pitanje svojine, jer kuća nije nekretnina nego je ona – s obzirom da se radi o jednoj *organizaciji* – sredstvo za proizvodnju, a oдавno je *regulisano* da je pitanje vlasništva nad njima političko, a ne pravno ili ekonomsko pitanje. Napisano je i to da u stvari kuće ono što je bitno nisu zidovi – nego ljudi. Horizontalnost u odlučivanju i otvorenost kuće za organizirane ljude usadeni su u principe na kojima je podignuta Crna kuća kao mjesto susreta i mjesto otvaranja mogućeg u stvaralaštvu, umjetničkom ili političko-organizacijskom. Skoro četrnaest godina poslije, ovi principi djeluju kao zaboravljena pjesma. Ono na šta nailazimo u novoj leksici su termini: servis, infrastruktura i resurs. Zato i ne treba da čudi što je sve završilo na sudu, a opet ne preostaje nam ništa drugo nego da se čudimo, ako ni zbog čega drugog onda zbog toga što su na tu leksiku pristali i oni koje od samog početka zovem žrtvom. Bit će da je to moj ustupak „zabludi simetrije“, pa ću ovdje i stati sa tumačenjem ovog događaja zadržavajući pravo na završni komentar.

Elementi politike gledanja slike

Kada nasilje postoji o njemu se mora govoriti na vrijeme, jer samo tada se na njega može reagirati politički. Tada govor o nasilju sadrži ujedno i jednu *preskripciju* kao predlog za suprotstavljanje nasilju, a ne svodi se na puku odbranu njegovih principa. Principi jako dobro zvuče, iako u svojoj deklarativnosti na malo šta obavezuju. S druge strane, kada postoji, jedan takav politički govor o nasilju, on često predstavlja i jedinu mogućnost da se na nasilje djeluje preventivno, jer nasilnik koji zna da postoji *politički otpor* nasilju mora da bude stvarno neki *baja* da bi ga počinio. Ako se, pak, na tako što i usudi, onda imamo otvoreni sukob i oslobodilačku borbu. Front. S druge strane, ako se o nasilju progovara pravnim žargonom, u pola glasa i sa zakašnjenjem – i to po pravilu samo onda kada se ono vrši nad nama – onda se i mnogo manji „kalibri“ ohrabruju da ga počine i nasilje se normalizira šutnjom i šapatom. Analogija sa porodičnim nasiljem nije na odmet, kao ni aluzija na kućno. Izlazak u dvorište, izlazak je u *dvorište kuće* i sada je pravo pitanje da li se dvorište još prije nekoliko godina moglo i moralo proširiti na cijeli grad i čitavu scenu. Bojim se da je za tako nešto sada kasno, jer iako ne vjerujem u postojanje vremena, ovdje više ne vidim ni neko

živo shvatanje *prostora* – prostora kao *mjesta politike*. U ovdje dominantnom diskursu prostor se shvata tek kao nešto okamenjeno, kao zaustavljena i zamrznuta slika na kojoj se ne da učiti ništa drugo sem figurā nasilnika i žr-

tavā, jednih pored drugih, pri čemu žrtve – sa sve inventurnom listom u rukama – asistiraju u sprovođenju nasilja nad sobom. I nigdje otpora. Samo pristanak na jezik kojim se nižnji već vijekovima odvajaju od svoje subjektivacije.

Otvoreni poziv u mesnu samoupravu

Idi i glasaj

Znaju li građani Novog Sada šta su mesne zajednice? Znaju li gde se nalaze i koja od njih četrdeset sedam je baš njihova? Kojoj mesnoj zajednici pripadaju, ako već ne misle da one pripadaju njima?

Zoran Gajić

Građani to uglavnom ne znaju. A ono što znaju, bolje je da ne izgovaraju: mesne zajednice su ostaci propalog socijalističkog režima, institucije koje su bez ikakve moći i značaja, mesta koja služe isključivo za zapošljavanje partijskih kadrova i licemernih službenika koji članskim kartama stranaka pune svoje fioke češće nego kancelarijskim materijalom, pošto se na ovom šteti od kada je države i krize kojom država tobože upravlja. Međutim, kao stanovnici Novog Sada, a posebno kao stanari njegovih zgrada, jedinica za kolektivno stanovanje kojima je od novog zakona o stanovanju potrebna i zakonom nametnuta obavezna uprava, znaju nešto više. Kada ga niko ništa ne pita i kada se ne izjašnjava o mesnim zajednicama načelno i onako baš građanski odgovorno, s nogu i usput, čovek vrlo dobro zna šta je mesna zajednica i koliko mu nedostaje. Zna čovek, kao što zna i šta je stambena zajednica u kojoj stanuje i živi kada ne radi, a na čijim skupštinama takođe retko učestvuje jer su uvek u vreme kada baš radi ili 'evo odmara' kako bi mogao nastaviti sa radom. Dokolica i nezaposlenost, a onda ni

Kada ga niko ništa ne pita i kada se ne izjašnjava o mesnim zajednicama, čovek vrlo dobro zna šta su one i koliko mu nedostaju

samoizolacija, nisu sada tema, međutim sama pomisao na njih baca drugačije svetlo na ovo uobičajeno mišljenje i ponašanje naših komšija i nas kao komšija. Kod kuće smo i među komšijama češće nego što smo spremni to da priznamo, a stanovanje i boravak kod kuće nisu bez neprijatnosti i obaveza koje nalaže društveni život i stanovanje u kolektivu: od stana i zgrade do kvarta u kome se uvek nešto događa što nas uznemirava ili bi moglo biti bolje ako već nije kako treba.

Koliko često prebacujemo odgovornost na druge i nešto zahtevamo, a toliko retko predložimo, nije ni čudo što najbolje znamo ko je dužan i odgovoran. Predsednik skupštine stanara, profesionalni upravnik, mesna zajednica, grad i njegov gradonačelnik, država i njen predsednik. Vlast je okvir u kome se lakše misli jer je ubedljiv, ali i jedina stvar koju vredi imati ako mislimo da nešto treba ili je moguće uraditi. Kakvo je to *moguće*, takođe znamo i ubrzo saznajemo: ništa ne funkcioniše, sve je podređeno ličnim i privatnim interesima, interesima investitora i partija, ljudima koji uzurpiraju istu tu vlast i koriste je za svoje potrebe. Rečju, *nemoguće*. Sve znamo i mirna Bačka. Miran je i Srem, mirna je Srbija i svi njeni okruzi. O Kosovu više ne govorimo, jer ono nije stvar koja nas se tiče na lokalno i mesno-samoupravni način. Ono je sada u registru geopolitičke fantastike i mitologije za koju je zadužen Aleksandar Vučić i njegovo, ni usmeno, već više nemo stvaralaštvo koje iza sebe neće ostaviti ni traga kada mu se bude htelo suditi. Ali ko smo mi da sudimo (to se naravno ne odnosi na Kostu Čavoškog i kompaniju), kada se i sami skrivamo iza njegove obaveze da

uradi što niko od nas ne bi smeo, i to upravo, i samo naizgled paradoksalno, zahvaljujući njemu i njemu sličnima koji su nas kroz ratove učili nacionalističkom i imperijalnom patriotizmu? Kao što je građaninu država osnova političkog mišljenja, državnici kakve imamo od devedesetih, to je rat. I prvaci smo u tome u regionu i na to smo ponosni, zar ne?

Ali mesne zajednice. Spomenuti stanar i njihov stanovnik veruje da one ipak nešto vrede i mogu kada su mu potrebne. A to se dešava. Ne tako često, ali kada se dogodi – nesumnjivo je da misli da one pripadaju njemu, a ne samo on njima, i da su dužne da nešto preduzmu u njegovu korist, a ne samo u korist stranaka koje su svoje ljude postavile u njihove savete kako bi svaki naš zahtev prelomili i prilagodili stranci koja ih je primorala da sa nama dele ovaj prostor lokalne samouprave. I gle, to je prostor bez vlasti – mesne zajednice nisu organi vlasti, ali su i one pod kontrolom i u službi onih koji vladaju, čija organizacija, kada se dođe do njenog vrha, više nije ni partijska ni državna, već klanovska. Nepoštovanje zakona, prestupništvo, svojstvo je zakonodavcu koji je iznad zakona jer ga on utemeljuje, što od svake vlasti čini potencijalno kriminalnu organizaciju. Daleko smo od političke filozofije u relanom životu: zakonodavac koji sebe autonomno podređuje zakonima koje sam donosi u realnom životu ne postoji. Suverenitet je filozofska kategorija koja u stvarnoj politici, onoj koju vodimo i koja se nad nama sprovodi kada je ne vodimo, služi (samo)obmani. Sastav republičke skupštine o tome govori i više od reči, pa nije čudo što smo zanemeli kada smo videli ko je u njega ušao. Zanošetanja nezavisnih novinara i opozicije će možda dodijati Evropljanima i Amerikancima, ali oni moraju znati da je potrebno dojaditi i Putinu i Kini, ukoliko misle da je jedino slobodno i demokratski izabran parlament legitiman i autonoman.

Situacija u mesnoj samoupravi, kao i u našem stvarnom životu, mnogo je gora. Stanje u lokalnu, a pogotovo ono na mesnom nivou i u lokalnoj zajednici, ne interesuje nikoga osim vlasti, a i nju samo toliko koliko je potrebno držati ljude na distanci od poslova koje vodi i uprave koju zloupotrebljava. Međunarodnoj zajednici, medijima i opoziciji to je beznačajna stvar. Mali je prostor za citate izjava političara koji su, svi od reda, s prezirom i nipodaštavanjem govorili o politici u mesnim zajednicama i u skupštinama stanara. Tu i tamo po koja afera ili inicijativa kao povod da se o stanju u lokalnoj zajednici javnost obavesti, ali o organizacijskom i političkom kapacitetu ove institucionalne i

društvene ravni nema ni reči. U to ne veruje niko, pošto danas svi misle da ako neko ili nešto nema vlast, nema ni moć. „Građani imaju moć“ je parola koja je u toku predizborne kampanje morala zvučati dvosmisleno: da li je bio u pitanju poziv na izbore – jer na bojkot sigurno nije – ili na akciju na svim nivoima na kojima je angažman moguć? Mi međutim mislimo da i mesne zajednice imaju moć. Čak političku, jer jesu organizacije i raspolazu zakonom propisanim sredstvima neposrednog učesća građana u upravi i odlučivanju. Iako to nije odluka koja je obavezujuća zakonski, itekako obavezuje politički. Zato vlast i onemogućuje pristup mesnim zajednicama koji bi bio na inicijativu samih građana.

U Novom Sadu je Srpska napredna stranka, čiji ljudi sede u svim savetima mesnih zajednica ovog grada, odbila da sazove šest zborova građana koje su građani sami inicirali po proceduri koja je definisana statutima mesnih zajednica i statutom grada. Ni nakon predstavljanja i obraćanja nadležnim organima i institucijama ti zborovi nisu sazvani. Nastupila je pandemija i vanredna situacija, ali ona je takva i pre koronavirusa i ostace takva i nakon svih budućih epidemija i vanrednih događaja ukoliko jedan od njih ne bude i naše buđenje. Kršenje zakona je flagrantno, kako se to sintagmatski izražava ne bi li zvučalo pravno i učeno, ali bih ja radije rekao da je ono brutalno. Brutalno je jer je grubo i nemo. Odvija se bez reči i milosti, koja se ukazuje svakim odgovorom na nečije obraćanje. Takvim prestupom vlasti ne urušavaju se samo institucije – u čemu se toliko daleko otišlo da više ne treba govoriti o zarobljenoj, već o državi u krizi – već i moral ljudi, pošto je takvo ponašanje Srpske napredne stranke udarac na dostojanstvo ljudi. Kapilarni glasovi, kojima vladaju, dokaz su kapilarnog nasilja kojim se vlast sprovodi i preko granica koje definišu država i njeni zakoni. Privatni životi ljudi, njihova svakodnevnica i lokalna zajednica prožeti su nasiljem koje je postalo opšteprihvatljiv obrazac ponašanja i međuljudskog odnošenja. A do tih nivoa vlasti ne spušta se pogled ni jednog posmatrača ili međunarodnog arbitra na kog se dugo čeka da reaguje čak i na nivoima na kojima je neizbežno sresti ga. Politička radionica demokratije izmiče pogledu javnosti dok god ne obratimo pažnju na mesne zajednice i pristup građana elementarnim organizacijskim oblicima koji su zakonom ustanovljeni i kao pravo garantovani svim građanima, a ne samo članovima stranaka – pre svih one vladajuće.

Mislite o tome, a mi ćemo vas već sledeći put na to ponovo podsetiti.

BILTEN STANAR

Novine Inicijative za lokalnu samoupravu
Broj 9, godina izdanja: 2020.

IZDAVAČ:

Grupa za konceptualnu politiku
Pariske komune 42, Novi Sad
tel: +381 (0)21 6333 013
mail: konceptualnapolitika@gmail.com
web: www.gkp.org.rs
www.inicijativa-samouprava.rs

UREDNIK BILTENA:
Savo Romčević

U OVOM BROJU BILTENA STANAR pišu:
Dragana Arsić, Zoran Gajić, Novi Nebojša Milenković,
Dimitrije Kaorin, Savo Romčević, Dalibor Stupar

GRAFIČKO OBLIKOVANJE: Grafička radionica „Sputnjik“

UREDNIK FOTOGRAFIJE: Slobodan Stošić

ŠTAMPA: Forum/Magyar Szo, Novi Sad

TIRAŽ: 10.000

CIP – Katalogizacija
Biblioteka Matice Srpske, Novi Sad
ISSN 2406-1530
COBISS.SR-ID 291479559

Bilten STANAR se publikuje u okviru projekta **Lokalne politike i urbana samouprava** i **Inicijative za lokalnu samoupravu** koji su posvećeni motivisanju građana za uključivanje u procese upravljanja, odlučivanja i udruživanja u lokalnim i mesnim zajednicama.

Projekat Bilten STANAR realizuje **Grupa za konceptualnu politiku** iz Novog Sada, uz podršku **Fondacije za otvoreno društvo, Srbija** i u saradnji sa **Fondacijom Hajnrh Bel – predstavništvo Beograd.**

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO, SRBIJA
OPEN SOCIETY FOUNDATION, SERBIA

HEINRICH BÖLL STIFTUNG
SRBIJA, CRNA GORA, KOSOVO

U potrazi za novom politikom

Virus Slobode

Novi Nebojša Milenković

Koliko ste puta, tokom proteklih decenija, kad se povede reč o različitim nepočinstvima ili zločinima – počinjenih prema ljudima, gradovima ili prirodi – čuli kako je „za sve kriva politika“? Takođe, koliko je zločina i zločinaca ostalo neotkriveno, samim tim i nesankcionisano, jer za tako nešto nije postojala famozna „politička volja“? Svedoci smo činjenice da je „zanimanje“ političar postalo sinonim za ljude bez skrupula, obraza, morala i, što je najporaznije, bez imalo osećaja za opšte dobro? U krajnjem ishodu, zabran politike postao je prostor u koji poštenji, moralni, obrazovani i stručni ljudi, vlastitog integriteta zarad, radije ne zalaze. Šta se, međutim, u međuvremenu dogodilo sa našim društvom? Njegovim institucijama? Na šta danas liče naši gradovi? Naše šume? Zaparložene njive? Reke u koje se u XXI veku još uvek uliva kanalizacija... I tako redom... Gotovo da nema oblasti koja nije potpuno zatrovana i razorena upravo ovakvim shvatanjem termina *politika* i *političko* koji se identifikuje, gotovo bez presedana, kao ogoljena žudnja za moći – pri tom lišena svake društvene i javne odgovornosti.

Političari, tačnije izborni pobednici, ovde se ponašaju kao da obezbeđivanjem (relativne) numeričke većine praktično postaju vlasnicima društva. Zato se valja zapitati: Kako (nam) se to dogodilo? Koliku odgovornost za sve snosimo mi kao građani? Tragom Jaspersove teze kako je u modernim društvima svaki čovek

odgovoran za način na koji se (nad) njime vlada – saglasimo li se s činjenicom da su političari lako kvarljiva roba – fokus se prebacuje upravo na naše pasivno pristajanje, kojim postajemo saučesnici u destrukciji sopstvenog društva. Kao i za svaku bolest, lek, naravno, postoji – i on je u prelazu sa predstavničke na participativnu demokratiju. Postojeći politički koncept kojim mi kao birači delegiramo nekakve predstavnike (poslanike, odbornike...) koji bi u skupštinama trebalo da predstavljaju upravo nas i naše interese partokratskim načinom upravljanja društvom i svim njegovim resursima se jednostavno raspao. Takozvani narodni predstavnici odavno ne predstavljaju ništa drugo i nikog dru-

u borbama za vodu, vazduh, zelenilo, gradove i šume. Drugačije mišljenje politike jedini je odgovor koji nam na pomenuta iskliznuća sistema kao slobodnim ljudima preostaje. Imamo li, dakle, kao građani, snage da političari kao neobuzdanoj sili destrukcije svega postojećeg suprotstavimo insistiranje na koncepciji politike kao vrline – neophodne za vršenje svake javne službe? Politike koju ćemo konačno početi da tretiramo kao instrument za popravku društva – a one koji je neposredno sprovede naterati da se bave javnim dobrom. Ma koliko uporne i glasne, uprkos sporadičnim uspesima – činjenica je da građanske inicijative još uvek nemaju dovoljno snage za iniciranje suštinskih, sistemskih promena. Da

Političari, tačnije izborni pobednici, ovde se ponašaju kao da obezbeđivanjem (relativne) numeričke većine praktično postaju vlasnicima društva. Zato se valja zapitati: Kako (nam) se to dogodilo? Koliku odgovornost za sve snosimo mi kao građani?

gog osim interesa vlastite političke klike. Participativna demokratija pak, zasnovana je na neposrednom učešću. Na zainteresovanosti. Na uključenosti samih građana – počev od nivoa mesne zajednice pa nadalje. A kako bi to trebalo da izgleda u praksi pokazuju sve brojnije i sve glasnije građanske inicijative aktivne

bi se to dogodilo – fališ još samo ti! Da, baš ti koji/koja ovo čitaš! Ti koji/koja na svaki urbid, ekocid ili šumocid na društvenim mrežama ostavljaš besne smajlije ili zgrožene komentare, iščuđavajući se „kako je to uopšte moguće“. Ti koji/koja si većito na korak od odluke da se i sam/sama priključiš. Ovaj tekst trebalo bi

Tribina u NDNV; foto: GKP

da te osmeli upravo na taj korak – zato što svakako znaš za onu izreku o tome kako je *da bi zlo pobedilo potrebno samo to da dobri ljudi ne učine ništa*. Ne dozvoli da taj dobar čovek budeš upravo ti!

Sutra, kada poseku drveće i Frušku Goru, umesto Nacionalnog parka, pretvore u „Privatan posed“ i poligon za ispoljavanje političke bahatosti i ekonomske moći skorojevićevskih investitora – upravo ti bićeš ta(j) koji im je, svojim ćutanjem, simbolički obezbedio naftu za testere. Dozvoliš li da zaista izgrade Novi Sad na vodi – ti ćeš biti ta(j) koji će biti suodgovoran za to što je naš grad ostao bez pluća i ikakvog urbanističkog smisla zasnovanog na konceptu humanog stnovanja. Da, baš ti! Ne preterujem već pokušavam da te stavim pred

ogledalo u kom ćeš ugledati odgovornu i hrabru osobu koja je rešila da više ne kalkuliše. Koju će biti sramota da se i dalje pravda kako „radi u državnoj firmi“ ili kako „ima decu“. Takvi izgovori jednostavno više ne rade. Ovo je (i) tvoja zemlja a suština aktuelnog istorijskog trenutka je upravo takva da više nemaš izgovor da ne učiniš nešto da ona bude uređenija, srećnija i bolja. Ako imaš decu – utoliko pre, upravo zbog njih! I nemoj skretati pogled ka onima koji su se predali, koji „nemaju vremena“, koji „gledaju svoja posla“, koji oduštaju, prilagođavaju se i priklanjaju... Ako se priključiš ti, i njima će ponestati izgovori zato što se hrabrost i građanska svest – baš kao i strah – šire poput virusa. Vreme je, dakle, za virus Slobode!

Borba za Mesne zajednice

IZBORI 2021!

Sledeće godine se održavaju izbori za mesne zajednice u Novom Sadu.

Građani, komšije, birajte i predlažite jedni druge, ne dozvolite da vam partije delegiraju predstavnike

Mesne zajednice pripadaju komšijama, a ne ljudima koji ih zatvaraju za građane. Otvorite ih zato sami!